

Beogradska filharmonija

Sezona 2021/22

Baš smo vas se uželeli

Petak, 21. januar 2021. godine

Gabrijel Felc

Alina Vunderlin, sopran

Franc Šubert

Simfonija br. 8 D. 759 u ha-molu (*Nedovršena*)

Allegro moderato

Andante con motto

Trajanje oko 25 min.

—

Rajnhold Glijer

Koncert za koloraturni sopran i orkestar, op. 82

Andante

Allegro

Trajanje: oko 15 minuta

Ludvig van Betoven

Simfonija br. 7, op. 92 u A-duru

Poco sostenuto – Vivace

Allegretto

Presto

Allegro con brio

Trajanje: oko 36 minuta

Danas je **Osma simfonija Franca Šuberta** (1797-1828), poznatija pod nazivom Nedovršena simfonija, nego po svojoj numeraciji i predstavlja jedno od najvažnijih nezavršenih dela u istoriji muzike. Simfonija je započeta 1822, a pošto je godinu dana kasnije Šubert dobio počasnu diplomu Muzičkog društva iz Graca, za uzvrat je partituru započetog dela koja je sadržala dva stava predao svom prijatelju Anselmu Hitenbreneru, predstavniku Muzičkog društva. Iz nepoznatih razloga, partitura je skrivana od javnosti i 37 godina posle Šubertove smrti, 1867, predao je dirigentu Johanu fon Herbeku, koji ju je predstavio na koncertu u Beču. Na mesto trećeg stava, finala, fon Herbek je stavio finale Šubertove Treće simfonije. I danas nije razrešena misterija da li je namera kompozitora bila da napiše simfonijski ciklus od dva stava ili je komponovanje bilo nečim prekinuto. Iako je Šubert živio još 6 godina nije dopisao i očekivana druga dva stava. Umesto toga, ostao je sačuvan klavirski nacrt za skreco na mestu trećeg stava, a muzika za koju se pretpostavlja da bi pripadala finalu postala je velika uvodna muzika za dramu *Rozamunda*. Do danas je više od 100 kompozitora napisalo „završetak“ *Nedovršene simfonije*, ali su izvođenja tih verzija samo sporadična. Stilski je ova simfonija prekretnica između dva stila – formalno su stavovi klasično koncipirani, ali je muzički jezik romantičarski. Prvi stav je u sonatnoj formi, sa razvojnim delom koji nadrašta klasične okvire. Umesto očekivanih patosa i dramatike, pred nama je ljupka muzika prepuna lirskih elemenata. Drugi stav je mirnijeg duha sa dve teme koje se varijaciono ponavljaju. Uprkos svom naslovu, ova simfonija čini se nije zahtevala nastavak jer je muzički i dramaturški upotpunjena.

Od 17. veka u Italiji reč koncert označavala je instrumentalnu muzičku formu koja je prvenstveno komponovana kao konstantni dijalog ili pak suprotstavljanje soliste/instrumentalne grupe i orkestra. Otprilike u isto vreme francuski kompozitori su počeli da pišu specifične vežbe za glas koji se izvode bez teksta, vokalize. Spajajući te dve forme, ruski kompozitor **Rajnhold Glijer** (1875-1956) je 1943. godine napisao **Koncert za koloraturni sopran i orkestar**. Upotreba orkestarske, umesto klavirske pratnje, čini ovo delo jedinstvenim u literaturi, u čemu su nadmašeni dometi drugih dela istog žanra, *Vokalize* Rahmanjinova i *Pastorale* Stravinskog.

Glijer je Koncert za koloraturni sopran i orkestar posvetio ruskom violončelisti Svjatoslavu Knuševitskom. U odsustvu teksta, celokupan muzički izraz je usmeren na solističkoj deonici u kojoj

je glas tretiran kao najsavršeniji instrument. U muzičkom toku izdvajaju se dva stava - melanholični i lirski *Andante*, prethodi briljantnom *Alegro* u kojem bravure i virtuozne vokalne arabeske oduzimaju dah slušaocima.

Sedma simfonija Ludviga van Betovena (1770-1827), završena je 1812. godine, a posvećena je grofu Moricu fon Frisu. Premijerno je izvedena 8. decembra 1813. godine u Velikoj sali Univerziteta u Beču pod upravom autora, na dobrotvornom koncertu organizovanom u korist austrijskih i bavorskih vojnika ranjenih u bici kod Hanaua tokom Napoleonskih ratova. Delo koje danas mnogi smatraju Betovenovom najboljom simfonijom, odlično je prihvaćeno, pa je tom prilikom drugi stav izveden i na bis, a čitav koncert je ponovljen i četiri dana kasnije.

I sam Betoven je Simfoniju br. 7 smatrao svojom *najizvrsnijom simfonijom*, a jedan od kritičara tog vremena ocenio je da je ona *melodijski najbogatija, najprijatnija i najrazumljivija od svih Betovenovih simfonija*. Naravno, bilo je i onih koji su imali veoma negativno mišljenje o delu. Među njima su bili i Karl Marija fon Veber za koga je Simfonija br. 7 bila dokaz da je Betoven *konačno zreo za ludnicu*, i otac Klare Šuman, Fridrih Vik, koji je ocenio da je *ovakvu muziku mogao da napiše samo neko veoma pijan*. Rihard Vagner koji je i sam imao problema s kritičarima je, međutim, bio impresioniran Simfonijom br. 7 koju je nazvao *apoteozom plesa*, ocenivši je kao *savršenu muziku za igru*. Prema njegovim rečima, *na muziku Sedme simfonije, stolovi i klupe, šerpe i šolje, bake, slepi i sakati, čak i deca u kolevcima, počinju da igraju*. Rešen da dokaže svoju imaginativnu teoriju, i sam Vagner je jednom prilikom plesao uz ovo delo, uz klavirsku pratnju Franca Lista.

Danica Maksimović